

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Onor. Internat de fete al Asociațiunii
(Str. Șaguna) Gratuit
Sibiu

Abonamentul:

Un an 500 Lei. — Șase luni 250 Lei. — Trei luni 130 Lei. — Pentru străinătate un an 900 Lei.
Pentru America 4 Dolari.

== Ziarul apare Marțea și Vinerea ==

Prețul inserțiunilor: un șir peti 6 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului „Telegraful Român”, Sibiu, Strada Mitropoliei Nr. 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, Strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză —
== Articole nepublicate nu se înapoiază ==

SITUAȚIA CULTELOR ÎN STATUL ROMÂN

Discursul dlui VASILE GOLDIȘ, ministrul cultelor și artelor rostit la senat în 16 Dec. 1926

Facem cetitorilor noștri plăcerea, conform promisiunii date, de-a publica în întregime luminosul discurs rostit de dl ministru al cultelor, V. Goldiș, în ședința senatului dela 16 Decembrie 1926, — discurs care ilustrează d'ajuns cât sânt de neîndreptățite toate atacurile îndreptate împotriva hotărârilor ministeriale, întemeiate pe dispozițiile clare ale legii.

Discursul este următorul:

Domnule Președinte, Dlor senatori, — La 15 Noembrie anul acesta am adresat o decizie cu Nr. 49838 către Chiriarii bisericii ortodoxe române și către toți șefii bisericilor creștine din țară. Obiectul acestei decizii era să reglementeze subvenționarea de către stat a parohiilor ortodoxe române și tot odată să se aplice același regim față de toate confesiunile existente în țară, întru cât aplicarea acestui regim ar fi mai favorabilă de cum a fost regimul de mai înainte.

Această decizie a fost interpretată în mod greșit. Greșala e greu de explicat. Totuși nu aș vrea să cred, că ea s'a fi fost făcută cu anumite tendințe politice. Ar fi foarte regretabil, dacă chiar și asemenea chestiuni atât de mari, atât de importante pentru țara noastră cum este problema religioasă, ar putea să fie folosite pentru mici intrigi politicianiste.

Greșala însă s'a făcut și în urma acestei interpretări greșite o avalanșă întreagă de acuze s'au ridicat în contra mea. Au curs din toate părțile la minister proteste din partea reprezentanților cultelor minoritare și din partea bisericii surori a românilor uniți. S'au făcut intervențiuni și la alți factori, afară de ministerul cultelor și artelor, singurul deocamdată care are căderea să hotărască în chestiunea aceasta. Nu s'au putut mulțumi cei cari au crezut că li s'a făcut o nedreptate, să aștepte explicările necesare dela forul competent. S'au făcut intervențiuni la primul ministru, șeful guvernului; n'a fost cruțat nici cel care zace pe patul de suferință și în momentele cele mai grele au alergat la treptele Tronului ridicându-se pretutindeni acuza, că ministerul cultelor ar nedreptăți pe uniți.

P. S. Sa episcopul Gherlei, Iuliu Hossu: Cer cuvântul.

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Aceste alergări pripite la factorii constituționali în afară de resortul competent le găsesc neîntemeiate și politicește foarte suspecte. Totuși nu am fost supărat, fiindcă un ministru trebuie să-și păstreze în toate împrejurările obiectivitatea, sângele rece, simțul de echitate.

P. S. Sa episcopul greco-catolic al Oradiei, Valeriu Frențu: Am declarat că nu suntem mulțumiți cu răspunsul și vom merge mai departe.

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Preasfințite dela Oradea, vă rog să fiți mai liniștiți; n'aș vrea să arăt onor. senat că dta ai alergat pretutindeni și că ai obiceiul să ameninți cu alergări și în afară de hotarele țării.

Voci: E rușine!

P. S. Sa episcopul greco-catolic dela Oradea, Valeriu Frențu: Nu este adevărat!

Dl Izidor Saturn: Vai, domnilor, nu-i drept să ne acuze! Este român ca și noi (înteruperi, tumult, protestări).

I. P. S. mitropolit al Moldovei și Sucevei, Pimen: Ar fi grav de tot dacă, în adevăr, ar fi așa.

P. S. Sa episcopul greco-catolic al Oradiei, Valeriu Frențu: Am declarat dlui ministru că nu suntem îndestulați cu răspunsul ce ni-a dat și că mergem mai departe (tumult, sgomot, protestări).

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Afară de aceste apeluri ni s'au adresat în cauză comunicări și în parlament. În cameră, părintele Ion Coltor, un distins membru al bisericii unite, a crezut de cuvință să-și ridice și dânsul cuvântul de protest și în cursul vorbirii sale subliniasă în deosebi, că eu fac o mare nedreptate bisericii ortodoxe române și a provocat biserica ortodoxă română să vină să protesteze, să-și apere drepturile față de deciziunea ministerului.

E ceva straniu și suspect, dar în definitiv mă bucur când văd pe frații uniți sărind întru ajutorul bisericii noastre strămoșești ortodoxe române. Spre liniștirea dumnealor însă vreau să se știe, că din partea bisericii ortodoxe române nici un singur cuvânt nu s'a ridicat în contra acestei decizii.

O voce: Mai catolic decât papa!

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Din contră, am primit din partea organelor competente ale bisericii ortodoxe române aprobări și mulțumiri, că în sfârșit caut să aplic legea bisericii ortodoxe române și să o aduc în concordanță cu rosturile ei de viață. Deciziunea aceasta, domnilor, nu este decât o zală în șirul lung al acțiunilor, demersurilor, dispozițiilor, cari trebuiesc luate pentru aplicarea legii bisericii ortodoxe române. Legea promulgată la 6 Mai 1925, creiază o situațiune cu totul nouă pentru biserica ortodoxă română.

Cum a fost mai înainte?

Fericită noastră țară România nouă, s'a alcătuit din mai multe provincii, Vechiul regat, Ardealul, Bucovina, Basarabia. Toate aceste părți, locuite și mai înainte de români, trăiau sub diferite regimuri bisericești.

În Vechiul regat biserica ortodoxă română era aproape statificată. Aici statul guverna biserica cu ajutorul clerului și dela ministerul cultelor depindea oarecum mersul, progresul și viața bisericii. În Ardeal, frații noștri de acolo trăiau sub regimul statutului organic al marelui Șaguna, în Bucovina trăiau sub scutul legilor austriace, iar în Basarabia biserica era earăși o biserică statificată, în fruntea căreia se găsea odinioară Țarul.

Era a necesitate, ca aceste diferite regimuri să fie aduse în armonie, era una dintre cele mai mari probleme pentru statul românesc, ca această imensă majoritate a populațiunii, care este ortodoxă, să-și afle expresiunea solidarității sale religioase în organizarea unitară a bisericii ortodoxe române.

Încă în 1919, se începe lucrarea de unificare a acestei biserici. Sânt aci persoane care poate își aduc aminte de o încercare a regimului dlui Vaida, când dl Borcea, ministrul cultelor de atunci, către care nutresc cea mai înaltă stimă, a voit ca printr'un singur articol să reglementeze și să unească biserica, și sânt aci persoane care știu câtă energie a trebuit să cheltuim, eu și alții, pentru ca să oprim această încercare.

S'a reluat mai apoi firul normal al tratativelor.

Ani dearândul problema a fost discutată de către toate corporațiunile cu cadere. În Ardeal la Sibiu, în congresul mitropolitan național-bisericesc, importanta chestiune a fost obiectul discuțiunilor în mai multe sesiuni. S'au ocupat de această mare problemă toate organele bisericești cu cadere în Vechiul regat, în Bucovina și Basarabia, sf. Sinod chiar și-a spus în diferite rânduri cuvântul. Din delegați ai tuturor provinciilor s'a instituit în sfârșit o constituantă bisericească. De pe urma tuturor acestor laborioase frământări s'a ajuns în sfârșit sub guvernul precedent la un proiect de lege, care nu era opera politică a unui partid, ori a unui guvern, ci opera bisericii însăși. S'au făcut concesiuni din toate părțile, au cedat și unii și alții în dragoste frățască, și unde nu s'a putut ajunge la perfectă înțelegere, s'a lăsat timpului rezolvarea, ca nimeni să nu se simtă jignit.

Astfel cu ajutorul lui Dumnezeu și cu înalta înțelepciune a celor ce au condus biserica în vremurile acestea, legea s'a făcut, așa că legea din 6 Mai 1925, nu este o lege politică, ci este legea pe care însăși biserica ortodoxă română și-a dat-o sieși. (Aplauze îndelung prelungite).

Și aceasta s'a făcut după alcătuirea constituțiunii. Erau încercări de a face o lege bisericească înainte de a avea noua constituțiune și înalții prelați, care sânt de față, își vor aduce aminte că eu întotdeauna am protestat în contra acestei încercări. În congresul dela Sibiu și în totdeauna am spus: este imposibil să facem legea bisericească înainte de a-și da noul stat român constituțiunea. Fiindcă în această constituțiune trebuiau fixate principiile generale, de după care statul român admite îndrumarea și organizarea vieții religioase în cadrele sale, constituțiunea de fapt stabilește precis și în chip fericit aceste principii.

S'a urmat, spre norocul țării noastre, în mod normal. În desăvârșită concordanță cu constituțiunea țării, s'a întocmit legea bisericii ortodoxe române. Conform prevederilor constituțiunii urmează acum să se facă și legea, care să stabilească raporturile dintre stat și celelalte confesiuni ale țării. Guvernul actual al Majestății Sale se preocupă de această problemă. Legea în chestiune este anunțată chiar prin Mesaj și vă pot asigura, domnilor senatori, că proiectul acestei legi în curând va fi adus în deliberarea corpurilor legiuitoare, așa cum prevede constituțiunea.

Dl Bilțu Aurel: Dar pe vremea liberalilor dta împreună cu mine ai fluerat această constituțiune.

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Domnule Bilțu, eu peste tot nu știu fluiera. Sânt cu desăvârșire lipsit de acest dar artistic.

În chestia proiectului de sub întrebare situația guvernului este facilitată prin faptul, că avem la dispoziție un proiect al guvernului precedent. Știu că proiectul acesta a fost la timpul său trimis tuturor confesiunilor spre a și da părerea asupra lui. Cum el are repercursiuni asupra vieții religioase peste tot, a fost trimis chiar și corporațiilor respective ale bisericii ortodoxe. Am luat parte personal la discutarea lui în consistorul mitropolitan dela Sibiu. Mă cred deci îndreptățit a presupune, că tot astfel și-au spus cuvântul lor și toate celelalte confesiuni interesate.

Dl Sándor Iosif: Noi nu am fost ascultați.

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Auzind aceasta întrerupere voiu examina și dacă s'ar constata, că de fapt nu toate confesiunile au fost ascultate, voiu repara greșala căutând să cunosc părerea tuturor celor cu cădere. Procedul acesta constituie o chestiune de conștiință politică pentru guvern. Nu mă feresc de publicitate, personal sânt chiar convins că oricare proiect de lege trebuie lăsat a fi discutat în cercuri cât mai largi, fiindcă nici odată nu se știe de unde poate să răsară vre-o nouă și fericită idee pentru soluționarea problemei, ce-o intenționează vre-un proiect de lege. De aceea să fiți siguri că proiectul de lege ce se va depune va fi rezultatul încercărilor de a se produce o cât mai desăvârșită înțelegere între guvern și confesiuni cu referire la stabilirea raporturilor dintre stat și cu te. (Aplauze).

Să revin însă la legea bisericii ortodoxe. Se poate ca legea aceasta să aibă defecte. E greu de închipuit o lege perfectă. Poate chiar la discutarea ei s'au scăpat din vedere oarecare momente, nu au fost urmărite toate dispozițiile ei până la ultimele consecvențe, asemenea operă întâmpină greutăți enorme. Numai aplicarea evidențiază eventualele omisiuni ori răătăcirii. Se poate chiar ca o lege să fie perfectă în momentul promulgării sale, dar în scurt timp condițiunile vieții se schimbă și legea nu mai corespunde realităților. Astfel o fi și cu legea bisericii ortodoxe. În curând după aplicarea ei s'au și constatat unele defecte. La congresul național bisericesc, ținut în această sală cu vreo două luni în urmă, s'a spus mai vartos că legea aceasta spre pildă nu exclude înmixințele politice în viața bisericii, care ar trebui cu desăvârșire ferită de otrava politicianismului. Utimele alegeri pentru corporațiile bisericești n'au fost ferite de aceste regretabile înmixinți și toți ortodocșii cu trageră de inimă pentru biserică lor sânt îngrijorați de asemenea simptome și se preocupă chiar de remedii. Remedierea se prezintă însă foarte anevoioasă, fiindcă mijloacele menite să asigure curățenia alegerilor bisericești trebuie găsite fără a atinge întru nimic principiul de independență și autonomie a bisericii. Problema a rămas deci în discuție. E nevoie, la rezolvarea unor asemenea chestiuni, de multă răbdare, de înțelepciune și circumspecțiune. La timpul său, sânt convins, cu conlucrarea tuturor, cu buna înțelegere a tuturor celor care au dreptul și datorința să patroneze interesele bisericii, se vor găsi și se vor aplica îndreptările cuvenite.

Până atunci însă legea este lege și ea trebuie pusă în aplicare nu deodată, integral, și în toate direcțiunile. Aplicarea ei se poate face numai treptat, poate va necesita ani mai mulți. Chiar textul legii prevede că ea nu se va putea pune în aplicare numai decât. De aceea în art. 45 se spune: «Până la aplicarea integrală a acestei legi, ministerul cultelor va continua a îndeplini, pe cât va fi necesitate, atribuțiunile și funcțiunile pe care le exercită în prezent în numele și pentru biserică ortodoxă română».

Iar în altă dispozițiune a acestei legi se prevăd comisii mixte din partea guvernului și a bisericii, care să caute a reglementa punerea în aplicare a legii.

Deciziunea, care este obiect de discuțiune atât de vehementă din partea unora, nu este altceva, de cât o zală în seria acelor dispozițiuni și acțiuni, prin care se caută a se pune în mod normal și fericit în aplicare legea bisericii ort.

Și aci numai decât trebuie să subliniez cea dintâi greșală enormă a acelor, cari atacă cu adevărată patimă deciziunea ministerială din întrebare. Ei zic, că ministerul — cu abatere însăși dela legea bisericii — fixează el condițiunile, între care biserică ortodoxă română poate

să înființeze parohii noi ori să prefacă filiale (parohiile fără preoți) în parohii. În acest înțeles amicul meu, dl senator Carada, întreba adineori dela această tribună: «Cum vine ministrul să schimbe legea bisericii ortodoxe?»

Această întrebare evidențiază greșala inițială a protestatorilor. Deciziunea ministerială nu ea dispune unde, când, între ce condițiuni să se înființeze parohii ortodoxe. Guvernul a renunțat la dreptul acesta prin legea, care a asigurat bisericii ortodoxe autonomia. În temeiul acestei legi biserică ortodoxă numai ea prin organele ei, exclusiv numai ea are dreptul să înființeze parohii când vrea, unde vrea, câte vrea, una, o sută, o mie. Și condițiunile înființării de atari parohii iarăși nu ministerul le stabilește, ci însăși legea bisericească, pe care și-a dat-o biserică. (Aplauze).

Și nimeni, domnilor senatori, n'a silit biserică să și fixeze condițiunile ce și-a fixat. Am citit discuțiunile urmate în parlament cu prilejul desbaterii legii și nicăieri nu am văzut din partea bisericii ortodoxe sau al vreunui reprezentant al ei vre-un protest în contra articolelor, care hotărăsc de înființarea noilor parohii (aplaude).

Pentru luminarea desăvârșită a chestiunii este neapărat nevoie să cunoașteți, domnilor senatori, exact textul referitor al legii. Vă cer deci scuzele, dacă voi reciti aci textul celor două articole din lege, cari hotărăsc de înființarea noilor parohii. Art. 29 spune așa: «Prefacerea unei filiale în parohie și înființarea unei parohii noi o aprobă, după cererea credincioșilor și cu avizul oficiului protopopesco, consiliul eparhial», iar art. 30 completează cele precedente în chipul următor: «Pentru înființarea unei noi parohii se cere la orașe un număr de cel puțin 400 familii, iar la sate cel puțin 200 familii. În cazuri bine motivate, în mod excepțional se pot înființa parohii și sub acest număr de familii».

Nu eu prin urmare și nici guvernul am hotărât lucrul acesta, domnule Carada, ci biserică ortodoxă, când și-a făcut această lege.

Dl M. Teodorian Carada: Asta am spus și eu.

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Dar dă ai adaogat, că este foarte rău să se ceară așa multe suflete la înființarea noilor parohii, fiindcă prin aceasta sufer interesele religioase ale credincioșilor. Ca și când eu ori guvernul ar avea dreptul să impună bisericii alte condiții, pe care le-ar crede mai potrivite. Dv. ați spus că a fost o mare greșală, când s'a votat această lege. Admit că aveți dreptate. Era poate mai bine să se fixeze condițiile pentru înființarea parohiilor altfel de cum au fost fixate. Dacă amândoi am fi luat parte la discutarea legii, atunci eram poate alături de dl Carada, dsa catolic, eu ortodox, dar anândoi cu dorința să apărăm religia, abstracție făcând de formele ei de exteriorizare, fiindcă e indiferent în ce forme crede cineva în Dumnezeu, esențialul este să creadă și să îndeplinească poruncile lui. (Aplauze).

Voci: Așa este!

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Dar acum legea e lege. Am datoriat, în cazul acesta ar putea spune cineva, o tristă datorie, să o îndeplinesc. Și câtă vreme stau la locul la care stau, voiu fi cel dintâi păstrător al legii, nu călcătorul ei. (Aplauze pe băncile majorității). Nu dispun eu deci în deciziunea mea, unde să se facă și când să se facă parohiile. Eu reproduc numai textul legii. Legea spune, că parohii noi se pot înființa la orașe numai cu 400 familii și la sate cu 200 familii, și că excepțional în cazuri bine motivate biserică poate înființa parohii și sub acest număr.

E dreptul bisericii, numai o nouă lege l-ar putea modifica.

Și atunci, domnilor senatori, vă pun domniilor voastre întrebarea: Când credeți că începe înmixința statului?

Voci din toate părțile: Când plătește.

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Atât de clar este lucrul acesta, încât întrebarea odată pusă, s'a dat același răspuns din toate părțile.

Guvernul nu are dreptul să înființeze parohii, dar el are dreptul să ofere în anumite condițiuni ajutorul său material acestor parohii și preoților lor. Pentru aceea însăși legea-statut a bisericii tot în art. 29 spune: «când pentru susținerea parohiei și a personalului ei se cere și ajutorul statului, înființarea trebuie admisă și de ministerul cultelor».

Problema ajutorului material dat de către stat bisericilor este una dintre cele mai importante, dar tot atunci foarte grea și complexă. Vreau să insist asupra ei.

În cursul veacurilor la diferite epoci, la diferite neamuri și state, ea a fost soluționată în chip diferit. La noi toată lumea găsește ca ceva de sine înțeles, că statul trebuie să susțină materialicește biserică. Mai nainte în statul român vechi numai biserică ortodoxă, acum în statul cel nou al României toate bisericile. Mentalitatea noastră definește drept crimă, când cineva ar cuteza să tragă la îndoială îndreptățirea bisericilor de a pretinde ajutorul material al statului ori îndatorirea acestuia de a-l da. Și nu ne gândim, că una dintre cele mai puternice și înfloritoare organizațiuni de stat, Statele Unite americane, privesc chestiunea religioasă, ca o chestie separată cu totul, între stat și biserică nu există alt raport, decât acela care există între stat și oricare altă asociație particulară, ocrotită într'un fel oarecare prin legile statului. Statul nu dă nici un ban bisericilor, nici uneia dintre biserică. Și totuși se susține, că nicăieri în lume viața religioasă nu este mai intensă de cât în Statele Unite ale Americii. Toată lumea știe că Suedia subvenționează materialicește exclusiv numai biserică de stat, ear celelalte biserică nu primesc nici un singur ban. Și bisericilor acestora nici prin gând nu le trece să se plângă împotriva acestui fapt, trăiesc prin ele înseși, într'o stare deplin mulțumitoare și îndeplinindu-și integral misiunea lor divină. Aceste biserică, nedreptățite cum s'ar spune la noi, nici măcar la Liga națiunilor nu s'au plâns.

Franța a trăit sute de ani aproape sub dominațiunea bisericii. Acum, o știți toți, și o știe mai vartos dl senator Carada, acolo biserică este cu desăvârșire despărțită de stat. Ea trăiește prin propriile sale puteri, dar nici odată nu a fost mai viguroasă, n'a avut acces mai puternic asupra sufletului francez, ca azi. Dușmănită aproape de stat, biserică catolică în Franța este mai vie ca orișicând dovedindu-se din nou, că sentimentele fac istoria și că cele sufletești sânt mai presus de cele lumești (aplaude).

Biserică romano catolică în Franța avusese averi enorme, moșii întinse. Toate i s'au luat. Și acestei bisericii nici prin gând nu-i trece să revindece statului vreo despăgubire, ori să dea statul în judecată înaltei curți de casație fiindcă nu-i plătește preoții.

Dl M. Teodorian Carada: Vă înșelați. Când a fost concordatul, biserică de multeori a obținut sentință împotriva statului (sgomot, protestări).

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Domnilor senatori, chestiunea aceasta nu are să formeze obiect de ceartă între noi. Ea este în parte și va fi în curând în viitor integral rezolvată în statul român.

Cum am mai spus, la întemeierea sa noul stat român găsisse biserică ortodoxă, cum și celelalte confesiuni, trăind sub patru regimuri nu numai din punct de vedere al organizării lor, ci și în cea ce privește viața lor materială, mijloacele lor bănești de existență.

În vechiul regat biserică ortodoxă era susținută materialicește deadreptul dela stat, ear celelalte confesiuni trăiau, afară de musulmani, exclusiv din mijloacele lor proprii. În Bucovina, biserică ortodoxă trăia și trăiește și astăzi exclusiv din averile sale. Asemenea în Basarabia, unde însă raporturile se schimbă. În Ardeal biserică ortodoxă română trăise veacuri de rând din jertfa credincioșilor ei și numai în timpurile mai noi li acordase statul ungar ajutoare neînsemnate, ear din 1898 congruă pentru preoți. Biserică unită era materialicește mai bine situată și primea dela stat ajutoare considerabile. Biserică romano-catolică avea averi imense, ear celelalte confesiuni se susțineau în mare parte earăși numai prin puterile lor proprii, cu mici ajutoare dela stat.

La întemeierea sa noul stat român a lăsat deocamdată toate aceste raporturi aproape neschimbate. Primul pas pentru clarificarea raporturilor dintre stat și biserică îl face constituțiunea prin art. 22, garantând tuturor cultelor o *deopotrivă libertate și protecțiune*. Despre vreun ajutor material însă în constituțiune nu se spune nimic, dacă nu cumva cuvântul protecțiune nu ar constitui vreo indicațiune sub acest raport. Deci legea legilor nu obligă statul la nici un ajutor material față de biserică. Subliniez faptul acesta și socot foarte remarcabil ca el să între în conștiința tuturor credincioșilor. *Principiul stabilit prin constituțiunea României este ca fie*

care biserică să trăiască prin mijloacele ei proprii. Idealul este: biserică independentă materialicește.

După constituțiune, cea dintâi lege, care organizează o biserică și stabilește mai deaproape raporturile ei cu statul, este legea din 1925 a bisericii ortodoxe române. În constituțiune această biserică este declarată *biserică dominantă*. Cu toate acestea, în ceea ce privește viața ei materială în art. 19 se precizează principiul, că «cheltuielile pentru întreținerea cultului, a slujitorilor și așezămintelor bisericii se vor acoperi în primul rând prin propriile sale mijloace» și în scopul acesta prin art. 23 se și înființează «un fond general bisericesc».

Dar statul știa, că deocamdată biserica sa dominantă este în imposibilitate să se întrețină prin mijloacele sale proprii. Pentru aceea el îi pune în vedere și ajutorul său material, dar numai la cererea bisericii și în măsura necesităților, pe care le va constata dânsul. Art. 21 precizează: «statul va pune, la cerere, prin ministerul cultelor, la dispoziția bisericii sumele necesare pentru a completa, după norme generale, stabilite prin lege și în armonizare cu salariile funcționarilor publici, veniturile clerului și plata funcționarilor eclesiastici și pentru a acoperi și alte lipsuri materiale ale acesteia însă numai după o prealabilă constatare a necesităților față de veniturile, de cari dispun părțile bisericești cari reclamă ajutoare».

Acest text evidențiază mai presus de orice îndoială că statul român nu ia asupra sa *obligamentul de a contribui pînă la întreținerea bisericii*, nici chiar la întreținerea bisericii sale dominante, ci oferă, la cerere, ajutorul său material spre a completa plata preoților și a funcționarilor eclesiastici, în măsura necesităților, pe care le va constata dânsul, statul prealabil. Acest chip de ajutorare biserică dominantă l-a admis prin însăși legea sa de organizare. Ajutoarele date sunt deci schimbătoare, după cum sunt și pot fi schimbătoare și necesitățile și veniturile bisericilor. Pot chiar să înceteze, când ar fi cazul. Acestea ajutoare deci nu sunt date bisericii în general, ci sunt simple completări a lipsurilor constatate din caz în caz și completări la salariile preoților și ale funcționarilor eclesiastici. Și acestea din urmă se vor da deci din caz în caz, persoanelor, nu instituțiilor, ad personam, nu ad rem, cum crede dl Carada.

Acest principiu este de altfel aplicat și în legea ungurească despre congrua, în cea din 1898 și cea din 1909, aceasta din urmă cu privire la preoții catolici de rit latin, grec și armean, cealaltă cu privire la preoții celorlalte confesiuni între ei și ai bisericii ortodoxe. Și congrua se dădea numai ca o completare la salariile preoțești, deci preoților nu parohiilor, ad personam, nu ad rem.

Dl M. Teodorian-Carada: Completarea este totdeauna. Căci nu este parohie, care să nu aibă în casă 4—500 lei. Aceasta înseamnă completare.

P. S. Sa Iuliu Hossu, episcopul Gherlei: Sânt dator o rectificare. Din moment ce dl ministru ne-a provocat, sântem datori să-l rectificăm.

Domnule ministru, este adevărat, că în trecut s'a dat întregire de salariu pentru preoți, dar este adevărat că nici când o parohie existentă nu s'a desființat, de cât poate când a dispărut și cel din urmă credincios.

Dl Ilie Beu: Nu despre aceasta este vorba.

P. S. Sa Iuliu Hossu, episcopul Gherlei: Așa dar, domnule ministru, adevărul este acesta: Se dădea întregire de salariu pentru preoți, dar nu pentru preotul din cutare parohie, ci pentru preotul de totdeauna, nu pentru preotul actual, ci chiar pentru cel care a succedat. Prin urmare ajutorul nu era ad personam, ci ad rem.

Dl Andrei Horvath: Nu este așa.

P. S. Sa Iuliu Hossu, episcopul Gherlei: Acesta este adevărul, care se poate controla. Prin urmare, dacă întregirea se dădea unui preot, acea întregire era legată de parohie.

Dl Andrei Horvath: Nu.

Dl Ilie Beu: Dar care se retrăgea? (sgomot).

P. S. Sa Iuliu Hossu, episcopul Gherlei: Domnilor senatori, eu am fost episcop și sub era trecută (tumult, protestări).

Dl P. Brătășanu: Lăsați-l să vorbească. Ce însemnează aceasta? este o rușine a împedea de a vorbi pe episcopul românilor uniți, care a venit în delegațiune aci la București când au adus actul unirii. Atunci îi strigați ura, și

acum nu-l lăsați să vorbească (sgomot, protestări, tumult).

Dl Mihail Gropșanu: Să nu mă ameninți, domnule Brătășanu.

Dl P. Brătășanu: Este rușinos ceea ce faceți dvoastră (sgomot).

Dl N. Darvari, vice-președinte: Domnilor senatori, vă rog, nu mai întrerupeți și nu mai provocați tulburări. Să ascultăm.

P. S. Sa Iuliu Hossu, episcopul Gherlei: Domnule președinte, eu am cerut cuvântul să vorbesc în urma domnului ministru. Rog însă pe dl ministru, ca în cursul cuvântării sale, deoarece nu suntem lăsați să răspundem, să nu facă provocări la adresa noastră, ca nu cumva tăcerea noastră să se interpreteze drept aprobare. (Aplauze pe băncile opoziției, protestări la majoritate).

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Eu susțin, onor. senat, că acest ajutor s'a dat pentru întregirea salariului ad personam.

Dl Andrei Horvath: Așa e.

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Că congrua ungurească era dată ca un ajutor ad personam, se învederează și din faptul că ea varia după calificarea preotului; preotului cu calificare inferioară i se acorda completarea beneficiului până la suma de 800 coroane (în aur), iar preotului cu calificarea superioară i se acorda completarea până la suma de 1600 coroane (în aur). Nu parohia avea calificarea, ci preotul și deci completarea, adică congrua nu se acorda parohiei, ci preotului. În biserica ortodoxă din Ardeal parohiile erau clasificate în 3 categorii: parohii de clasa I, II și III. Totuși, dacă o parohie de clasa I ar fi fost ocupată de un preot cu calificare inferioară, congrua nu i se dădea decât cea inferioară.

Dar mai există un argument cu putere decisivă. Dacă preotul s'ar fi făcut vinovat de vreun delict contra statului, atunci în sensul legii ungare despre congrua, ministrul cultelor avea dreptul să-i detrage preotului respectiv completarea beneficiului său, și asta fără nici un drept de apelată a parohiei ori a preotului. Cui i s'a detras în asemenea caz congrua, parohiei ori preotului? Evident preotului, așa dispune expres legea. Nu i s'ar fi putut detrage preotului congrua, dacă această congrua ar fi fost acordată parohiei, nu preotului.

Vor adevăr de altfel toți ardelenii afirmațiunea mea, că nici o parohie, pentru al cărui preot se cerea ajutorul dela stat, nu se putea îndeplini înainte de a fi acceptat de către ministerul cultelor preotul, cu care era să se îndeplinească parohia vacantă. Ar mai putea, după toate acestea, să afirme cineva, că congrua în Ungaria se dădea parohiei și nu preotului, ad personam?

Voci: Așa este.

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Aduceți-vă aminte, că tot după aceeași lege ungurească a congruei, nici o parohie nouă pentru care s'ar fi cerut completarea dela stat a salariului preoțesc, nu se putea înființa fără aprobarea prealabilă a ministrului cultelor.

Dl Aurel Bîltu: Dumneata, domnule ministru, ai protestat în parlamentul maghiar? Eu după cât îmi aduc aminte ai protestat cel dintâi (ilaritate).

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Îți aduci foarte bine aminte, domnule Bîltu, eu am protestat în parlamentul unguresc cu toată tăria contra acestei legi, fiindcă ea era jignitoare pentru bisericile noastre românești. Eu însă nu discut aici dacă legea era bună ori rea, ci vreau simplamente să constat, care erau dispozițiunile acelei legi. Și dă va trebui să constăți alături de mine, că legea ungurească dădea ministrului dreptul discrețional să recunoască ori să nu recunoască înființarea unei noi parohii, fie cu 200 familii, fie cu 400 familii, fie chiar cu 1000 familii. Dvoastră provocându-vă la aceste legi ungurești ca la un drept istoric, contestați ministrului român dreptul de a încuviința ori a nu încuviința îndeplinirea parohiilor existente vacante și vă tânguiți că legea românească admite parohii noi numai cu 400 familii la orașe și cu 200 familii la sate. Ceea ce ați admis guvernului unguresc, nu admiteți guvernului românesc.

Dl Pop Iustin: Dvoastră vreți să lucrați sub regimul maghiar.

Dl Isidor Saturn: Sperăm că nu se va putea, căci suntem și noi aici (protestări).

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Am să revin asupra acestor acuzațiuni gratuite.

Deocamdată vreau să fixez din nou felul, cum statul român a rezolvat problema ajutorului de stat față cu biserica ortodoxă, dominantă în stat. La cererea acestei biserici statul va pune la dispoziția ei sumele necesare pentru a completa veniturile clerului și plata funcționarilor și pentru a acoperi și alte lipsuri materiale.

Este oare dator statul să acorde același ajutor și celorlalte confesiuni de stat?

I. P. S. Sa mitropolitul Moldovei și Sucevei Pimen: Domnule ministru, o singură întrerupere, vă amintesc un caz din viața bisericii ortodoxe naționale române. Biserica ortodoxă națională română a avut la 1864 legea secularizării, când i s'a luat tot avutul și atunci statul ca un act de dreptate față de biserica națională română a recunoscut dreptul bisericii să ceară dela stat totdeauna sprijinul său. Prin urmare statul român față de biserica ortodoxă națională română are obligațiune în baza legii de secularizare.

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Este o întregire binevenită a I. P. S. Sale, dar nu este în strânsă legătură cu tema, ce dezvolt. Fiindcă independent de această obligațiune, statul român în structura sa de azi, cu mentalitatea conducătorilor săi din aceste vremi, cu sufletul de azi și de totdeauna al națiunii române, chiar în lipsa acestei obligațiuni, ar fi hotărât să dea bisericii sale naționale strămoșești ajutorul său material în măsura cea mai largă (aplauze).

Statul român va oferi acest ajutor al său și celorlalte națiuni? Da, răspund hotărât și din adâncă convingere. Statul român va da sprijinul său material tuturor confesiunilor din țara aceasta. Nu pe baza drepturilor istorice, care nu există și nici nu pot să existe în concepția modernă a civilizațiunii universale, care nu recunoaște privilegiu care au să treacă în muzeul antichităților sociale, nici pe baza drepturilor statornicite prin tratatul dela Paris din 9 Decembrie 1919, care în art. 10 dispune, ca minorităților etnice, de limbă sau de religie, să li se afecteze prin bugetul statului în măsură echitabilă sumele cuvenite în scop de educație, de religie sau de binefacere, fiindcă acest tractat ca toate celelalte convenții internaționale sunt trecătoare și supuse vremelniceori schimbări, nici pe baza legilor ungurești, austriace ori rusești, ci pentru că sufletul românesc este larg, primitor, afară din cale tolerant și mai presus de toate iubitor de dreptate (aplauze, strigăte de bravo).

Apelați, domnilor minoritari, totdeauna cu încredere la sufletul românesc care este unic în lumea aceasta, apelați la națiunea română care și-a făcut în toate vremurile titlu de glorie din scutirea celor mai slabi de cât dânsa (aplauze prelungite).

P. S. episcop Lucian Triteanu: Aceasta însă numai cu o condițiune, dacă sunt loiali.

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Este deci ceva firesc, că noul stat român, dela înființarea sa a oferit largul său ajutor material tuturor confesiunilor minoritare din țară. Dar a oferit acest ajutor în primul rând bisericii unite, care și ea este o biserică românească, alături de biserica ortodoxă, cum precizează însăși constituțiunea. Toate confesiunile și între ele cea dintâi, biserica română unită, vor avea același sprijin, pe care statul român îl oferă bisericii sale dominante. Vor oare dumnealor mai puțin ori vor privilegii față de biserica ortodoxă?

Voci: Nu, asta niciodată (aplauze).

Dl Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Nici eu nu cred lucrul acesta, pentru că lumea privilegiilor a trecut de mult, și azi este lumea dreptății (aplauze).

La lumina celor expuse până aci voi reveni la deciziunea ministerială încriminată. Această deciziune are cinci articole. Să le examinăm. Art. 1 — reproduce simplamente art. 30 din legea bisericii ortodoxe, care sună textual așa: «Pentru înființarea unei noi parohii se cere la orașe un număr de cel puțin 400 familii, iar la sate de cel puțin 200 familii. — În cazuri bine motivate se pot înființa, în mod excepțional, parohii și fără acest număr de familii». Art. 1 al deciziei ministeriale are textul următor: «În conformitate cu art. 29 și 30, din statutul pentru organizarea bisericii ortodoxe române, nu se va mai înființa pe viitor nici o parohie ortodoxă, pentru care se cere ajutorul statului, de cât acolo, unde există un număr de cel puțin 400

de familii la orașe și 200 familii la sate. Pentru cazuri bine motivate și în mod excepțional, ministerul poate subvenționa parohii și sub numărul arătat de familii.

Di Francisc Blașcovici: Să auzim art. 2.

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Art. 2 are textul următor: «Se vor revizui toate parohiile existente spre a li se aplica dispozițiunile art. 29 și 30». E de necrezut, că acestui articol i s'a dat interpretare, că ministerul ar avea de gând să retragă subvenționarea de stat tuturor parohiilor existente, care nu ar avea 400 familii la orașe ori 200 la sate. Este o monstruoasă logică a se atribui acestui articol în acel sens putere retroactivă. Putere retroactivă are acest articol numai în melius, de a îndrepta eventuale nedreptăți, ce s'ar fi făcut în trecut sub acest raport. Era nevoie de acel articol, fiindcă față de uniți și bisericile minoritare era în vigoare până aci deciziunea ministerială Nr. 59350 din 1921, care hotărâse, că «parohii noi nu se pot înființa, de cât în caz dacă se va dovedi, că în parohie sunt cel puțin 1000 credincioși, este casă parohială și credincioșii vor lua obligamentul de a contribui $\frac{1}{3}$ -a parte la salariul preotului». Aceasta este o deciziune, în contra căreia nici una din bisericile minoritare nu a protestat nici atunci, nici acum.

O voce: Nici astăzi.

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Ministrul vrea, deci să revadă parohiile existente în scopul de a le absolve condițiunile în peius, ce li s'ar fi impus anterior prin deciziunea ministerială din 1921, de oare ce guvernul este decis să aplice tuturor confesiunilor din țară același tratament pe care-l aplică față de biserica dominantă a statului. Va să zică, deciziunea ministerială de acum, dacă va fi cazul, îndulcește deciziunea din 1921.

Di Ioan Clinciu: Cu mătrăgună (ilaritate).

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: În deciziunea din 1921 se cerea pentru parohii noi cel puțin o mie de suflete și contribuirea credincioșilor cu $\frac{1}{3}$ parte din salariul preotului. Ori, deciziunea ministerială de acum, are conform textului legii, clauza că ministrul poate face abateri dela numărul de 400 ori 200 familii și nu cere nici contribuirea cu $\frac{1}{3}$ -a parte la salariul parohului. Aceleași favoruri vreau să le aplic tuturor cultelor. În celelalte, rămâne în vigoare deciziunea din 1921.

O voce: Nu ne trebuie protecțiune.

Di Aurel Nutulescu: Dacă nu vă trebuie protecțiunea statului român, atunci să renunțați. Noi v'o oferim, dacă nu vă trebuie, dragoste cu sila nu se face. (Aplauze).

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Celelalte dispozițiuni ale deciziunii ministeriale cu pricina nu au fost dificultate. Trec deci la o altă ordine de idei.

Reprezentanții bisericii unite și ai cultelor minoritare, plângându-se împotriva deciziunii ministeriale, au izbutit să creeze legenda, că în țara aceasta biserica ortodoxă ar fi privilegiată, că față de dânsa biserica unită și cultele minoritare ar fi nedreptățite, că acestor biserici statul nu le oferă ajutorul său în măsura în care îl dă bisericii ortodoxe. Mi-am luat sarcina să examinez această legendă.

I. P. S. Sa Miron Cristea, Patriarhul Românel: Noi sântem nedreptățiti, domnule ministru.

(Fiind ora șase, se consultă senatul asupra prelungirii ședinței și se admite).

Di Dr. Aurel Nutulescu: Domnule ministru, au renunțat la ajutorul pe care vrea să-l dea statul român minoritarilor. Rog să se ia act despre această declarație.

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Nu iau act de această declarație, fiindcă sunt convins de patriotismul tuturor cetățenilor acestei țări și cu toată supărarea artificială de azi, tot buni prieteni vom rămânea, noi și minoritarii.

Să examinăm deci, dacă biserica ortodoxă română, biserica dominantă a acestui stat, este ori ba favorizată față de celelalte culte. Scuzați dacă vă plictisesc. Sunt însă nevoit să vă recitez câteva date statistice. Voi lua în considerațiune numărul credincioșilor tuturor bisericilor din țară. Să zicem că românii ortodocși sunt în număr de 12 milioane suflete.

Voci: Sunt mai mulți.

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Eu iau minimum de 12 milioane suflete;

cred că sunt mai mulți, dar ca să nu se zică că am exagerat, iau această cifră.

O voce: Sunt 13 milioane.

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Numărul celorlalte confesiuni îl iau așa după cum ele l-au arătat la bugetul pe anul 1926, pentru că cel pe anul 1927 nu este trecut prin parlament și nu poate fi luat de bază într-o asemenea discuție. În bugetul anului 1926, pentru biserica ortodoxă cu 12 milioane suflete este prevăzut un ajutor total de 330 milioane lei. Uniții, mi se spune de către organele oficiale unite, că ar fi în România 1.386.000 suflete.

O voce: Nu sânt nici un milion.

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Am să dau crezământ autorităților bisericești, câtă vreme nu m'aș convinge de contrariul. Și acești uniți în număr de 1.386.000 figurează în bugetul pe anul 1926, cu suma de 50 milioane. Dacă am considera proporția, echitatea și cum spune constituțiunea «o deopotrivă protecțiune», atunci biserica ortodoxă ar trebui să aibă cel puțin 450 milioane lei subvențiune (aplaude).

Protestanții, reformații, evanghelicii, luteranii, unitarii, toți împreună, după statisticele lor 1.660.000 suflete, au o subvenție de 36.894.000 lei. În proporție biserica ortodoxă ar trebui să aibă o subvenție de 446 milioane.

Di general Dabija Gheorghe: Să i se dea atunci.

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Musulmanii în număr de 153.000 suflete au dela stat un ajutor de 4.619.000. Ar trebui atunci ca biserica noastră ortodoxă să aibă o subvenție de 369 milioane.

La romano-catolici proporția nu este tot astfel. Cauza este înainte de toate, că statul nu subvenționează decât pe romano-catolicii din Transilvania, nefiind ei în Vechiul regat încă organizați. Proporția este deci în favorul ortodocșilor. Tot astfel la izraeliți, fiindcă noi nu dăm ajutor decât celor din Transilvania, care sunt în număr aproximativ de 270.000. De altfel romano-catolicii și izraeliții sunt cei mai înstăriți, cei mai bogați în țara noastră, și ar fi într-adevăr ceva extraordinar ca statul român să le dea și lor proporțional mai mult de cât dă bisericii ortodoxe.

Va să zică, din punct de vedere al bugetului vedeți d'voastră că biserica dominantă este la coada celorlalte confesiuni.

I. P. S. Sa mitropolitul Moldovei și Sucevei: Să se știe aceasta.

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Trebuie să se profundeze în conștiința cetățenilor adevărul, pentru a nu se mai da loc la afirmațiuni mincinoase și la legende (Aplauze). Pe bază de minciuni nu se poate face frățietate.

În desvoltarea unei societăți cu cât vor fi organe mai multe, mai diferite, cu atât aceea societate este mai bine organizată.

Să vedem din acest punct de vedere, care este raportul repartitiei între biserica ortodoxă și celelalte biserici, câți episcopi are fiecare, fiindcă episcopii reprezintă puterea organică a bisericilor.

Biserica ortodoxă cu un număr de 12 milioane de suflete are 18 episcopi, uniții 1 milion 386.000, în care sunt cuprinși și rutenii...

O voce: Nu sunt cuprinși.

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: După statistica mea dela minister și rutenii sânt cuprinși. Dar nu are a face, fiindcă rutenii peste tot nu sunt mai mulți de vre-o 56.000. Uniții au 4 episcopi, și atunci noi ar trebui să avem cel puțin 38. Frații noștri uniți însă cer încă un episcop — pentru a avea 5.

Protestanții, adică reformații (776.000), evanghelicii luterani (388.000), unitarii (60.000), cu toți împreună 1.228.000 au patru episcopi, în proporție biserica ortodoxă ar trebui să aibă cel puțin 40 episcopi. Romano-catolicii cu un număr de 1.430.000 suflete au 5 episcopi, scaunul dela Timișoara este vacant, în proporția cuvenită noi ar trebui să avem 45 episcopi.

În cât privește deci puterea de organizație a bisericilor creștine din țara românească, biserica dominantă este cea mai nedreptățită (aplaude îndelungate).

Priviți numărul acelora, cari stau în jurul episcopilor, statul major al organizațiilor bisericești. Aceștia sunt, la romano-catolici și la uniți, canonici, la ortodocși consilieri eparhiali. Sub acest raport despre Vechiul regat nici nu se

poate vorbi, fiindcă aici biserica nici nu avea vre-o organizație administrativă, ci s'a administrat așa cum a dat Dumnezeu (aplaude). În Ardeal, frații uniți au 28 canonici.

Di Aurel Bilțu: Aceștia au fost creați sub regimul maghiar.

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Faptul acesta aci nu are nici o importanță. Romano-catolicii au 32 canonici, deci cele două biserici catolice împreună au 60 canonici cu aceleași atribuțiuni ca și consilierii eparhiali. Ortodocșii în proporție ar trebui să aibă pe țara întreagă cel puțin 300 consilieri, au acum 22, iar pe viitor vor avea cel mult vre-o 60. Este ridicol să ne numim biserică dominantă.

O voce: Așa este.

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Să trecem la protoierei, sau protopopi, cum le zicem noi în Ardeal, spinarea vertebrală a oricărei administrații bisericești. În Ardeal uniții la 1.386.000 suflete au 78 protopopi, ortodocșii din Ardeal cel puțin de 2 ori atâția au 87, iar Vechiul regat întreg are 47 protoierei.

O voce: Foarte rău!

I. P. S. Sa mitropolitul Moldovei și Sucevei, Plimen: Și în locul canonicilor avem 4—5 vicari.

Di Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelor: Față de uniți cu 78 de protopopi, noi ar trebui să avem pe țara întreagă 720, nu 134 câți avem acum. Romano-catolicii au 25, noi ar trebui atunci să avem 250. Reformații 27, nouă ni s'ar cuveni în proporție 324. Evanghelicii-luterani au 14, noi ar trebui să avem 560. Unitarii cu 66.000 suflete au 8 protopopi, proporțional noi ar trebui să avem 1200. Chiar musulmanii au 4 muftii, noi ar trebui să avem atunci 320 protopopi. Sub acest raport suntem chiar în coada tuturor cultelor, chiar și a musulmanilor.

Le povesteam odată toate acestea unui amic unit. Cu un zâmbet specific pe buze el îmi spune: «vor fi adevărate, nu trag la îndoială, dar vezi orice realitate este rezultanta unei realități precedente. Progresul nostru a fost rapid față de al bisericii ortodoxe, nota superiorității noastre. Noi avem o viață mult mai avansată, organizații mai complexe, suntem mult mai culti, mai solidari, mai puternici în toate privințele, este primăria apusului față de indolența orientală».

Adevăruri amar de triste pentru noi. Statul acordă ajutorul bănesc preoției de după calificarea ei. Și sub acest raport toate confesiunile ne întrec. Ele în chipul acesta se bucură de un dublu favor, au și preoți cu calificare superioară, și subvenții incomparabil mai mari ca noi ortodocși nenorociți. Putem plânge și nu ne putem răsvrați. Fiindcă ei au dreptate. Calificarea superioară merită remunerație superioară. Măcar în teorie. Poate realitatea și dreptatea ar trebui să ne indice alte măsuri, alte criterii. Mi se pare totuși o mare nedreptate, când un canonic celibatar încasează dela statul român 16.000 lei lunar, iar popa Victor Uscătescu din Leasa, în munții Halmajului, care hrănește 10 suflete și ai cărui copii umblă desculți, primește dela același stat roman lunar suma de 3415 lei.

Fără îndoială a sosit timpul să ne preocupăm mai intensiv de salarizarea preoției ortodoxe ori neortodoxe. Cunosc prea bine greutatea financiară ale statului și n'aș dori să fac societate demagogilor, cari aleargă după popularitate sgândărind apetiturile slujbașilor. Guvernul actual are toată sollicitudinea față de funcționari. Problema însă este prea serioasă spre a putea fi utilizată în scopuri politicianiste. Dar socot totuși, că constituie un serios avertisment faptul, că un preot doctor în teologie, ori licențiat dela universitate, cu 12 ani de studii secundare și universitare este mai rău salariat, decât un învățător cu 7 ani de studii. Deprecierea aceasta a tagmei preoției are repercusiuni păgubitoare asupra sufletului național.

Acum de încheiere să-mi dați voie, domnilor senatori, să spun și câteva cuvinte personală.

În dihonă ce s'a produs în jurul deciziunii ministeriale cu pricina, s'au cheltuit apreciable energii ca să fie prezentat publicului ca un deslănțuitor al urei confesionale, ca un dușman al bisericii unite.

Eu însă desfid pe ori cine, dacă cândva în viața mea, printr-o vorbă, în scris, prin vr'un articol, în vre-una din cărțile mele, ori prelegerile și conferențele mele, ași fi adus bisericii unite cea mai mică atingere. Zeci de ani am scris în gazete, am ținut serii de conferențe.

prelegeri, discursuri, am scris cărți și broșuri, nicăieri nu se va afla un singur cuvânt jignitor pentru biserica fraților mei uniți. Timp de 12 ani am fost profesor la liceul românesc din Brașov, acum liceul Andrei Șaguna. Am avut mulțime de elevi uniți, dintre cari au ieșit mulți fruntași distinși ai vieții noastre naționale. Să spună unul singur dintre ei, că aș fi jignit cu o singură vorbă, un singur gest, biserica unită. Dimpotrivă, am propagat totdeauna și pretutindeni iubirea între frați și am socotit biserica unită ca o soră (aplaude îndelung prelungite).

La nenumărate prilejuri am relevat marile merite ale bisericii unite. Nu vorbesc de actul Unirii, nici nu vreau să fac istoria Unirii, pentru că aceasta este o altă chestiune, dar după unire această biserică a adus servicii mari națiunii întregi (aplaude îndelung prelungite).

Câtă vreme voi fi eu la locul acesta, fie încredințați frații mei uniți, că nu numai nici un preot nu va fi înlăturat, nu numai nici o parohie îndreptățită nu va fi desființată și că tot ceea ce au avut vor avea și mai departe, dar mai mult: am căutat și voi căuta să sporesc pentru dânșii, în măsură echitabilă, ajutoarele statului spre întărirea vieții religioase și naționale. Este o crudă calomnie, că eu aș fi dușmanul bisericii unite (aplaude îndelung prelungite).

Sunt însă adeseori adevăruri, ale căror concluzii supără. Și mai vârtos în situația mea eu nu pot să le retac. Mă doare și trebuie să vă doară pe toți faptul, că în Ardeal 122 de comune sunt lipsite de păstori sufletești, fiindcă sunt mixte, ortodocși și uniți, și nici unii nici alții nu sunt în măsură să întrețină o parohie, un preot. Ce bine ar fi dacă ar putea să fie solidarizați sufletește.

Cine ar putea preamări analfabetismul? Și totuși legea școlii primare nu admite înființarea de școli, decât numai pentru un anumit număr de elevi. Credeți dvoastră că statul ar putea lua asupra sa sarcina de a întreține cu subvenția sa parohii cu un număr de suflete nelimitat de mic?

Vod: Așa este, (*gomot, întrerupere).

Dr. Vasile Goldiș, ministrul cultelor și artelelor: Există parohii unite cu 82, cu 20, cu 10 suflete, cu 3—4 familii. Credeți dvoastră că se poate duce lucrul acesta la absurd? Dacă prin vre-o fatalitate numărul credincioșilor s'ar reduce la 2—3 familii într-o parohie, ar putea cineva să creadă că statul are obligamentul să mențină parohia și după moartea preotului, să permită îndeplinirea ei cu ajutorul dela stat? Și statul să dea în asemenea cazuri 60—70,000 lei când nu avem bani pentru cele mai elementare nevoi ale noastre?

Să nu cereți imposibilul și mai vârtos să nu fiți geloși de năzuința noastră de a scoate biserica dominantă a statului din starea rușinoasă în care se găsește. Dacă dvoastră vă iubiți biserica, și este frumos că o iubiți, dați-mi voie să mi iubesc și eu biserica mea strămoșască mai presus de toate. (Aplauze entusiaste, ovațiuni).

Biserica ortodoxă este leagănul națiunii române. Ea a suferit prin lungul și al veacurilor martiriul celor mai aprige prigoniri, ca astfel să păstreze nelintinat sufletul genuin al neamului nostru. Și atunci nu numai dorința mea, dar datoria tuturor guvernelor românești va fi să facă totul, pentru ca biserica ortodoxă română să ajungă în țara aceasta cel puțin prima inter pares. (Nesfârșite aplauze, entusiaste ovațiuni).

„Bizantin“ și earăș „bizantin“. De când dl ministru al cultelor, V. Goldiș, a spus în ședința senatului că P. S. episcop greco-catolic, Valeriu Frențiu dela Oradea, are obiceiul de-a amenința «cu alergări și în afară de hotarele țării», organul eparhiei uniate din acel oraș nu mai slăbește cu atacurile furioase împotriva deciziei ministeriale dela 15 Noemvrie a. tr.

Confrații, ieșiți din școlile «domestice» și odihniți în redacțiile dela Oradea și dela Blaj, lărmuesc mereu de «ipocrizie bizantină», «tactică bizantină», «nesinceritate bizantină», cu o stăruință vrednică de ucenicii lui Ignațiu de Loyola; — dar, despre datele statistice, care ilustrează mai bine decât vorbele, situația bisericilor în fața subvențiilor statului, iezuții noștri nu suflă nici un cuvânt.

Pentru Sf. Mănăstire Brâncoveanu

— Contribuțiile preoțimii din protopopiatul Brașovului.

— Lista direcțiunii dela liceul Gh. Lazăr din Sibiu —

Preoțimea tractului BRAȘOV, care și până acum a format, în toate acțiunile de interes public bisericesc, elita clerului mitropoliei ardelene, a apreat cu simț și cu adâncă înțelegere chestiunea de prestigiu și putere morală a bisericii noastre de a reconstrui Sf. Mănăstire brâncovenească, dimpreună cu instituțiile ei.

În tabloul contribuțiilor de 81,000 Lei, oferiți de această prea vrednică preoțime, sânt înscrisi, în frunte cu P. Cucernicul protopop Dr. Iosif Blaga, preoții Ioan Prișcu din Brașov, Vasile Mereș din Brașov, Dr. Petru Debu din Brașov-vechi Oct. Simtion din Cernatu, Ioan Broșu din Dârste, și Dum. Greceanu din Herman, cu câte 5000 Lei; Dr. N. Stinghe din Brașov, Zenovie Popovici din Satulung Sf. Ad., Ioan Ludu din Prejmer, și Ilarie Gonția din Țintari, cu câte 4000 Lei; Petru Leuca din Satulung Sf. Arh., Ioan Nan din Sânpetru, Ioan Bărbat din Târlungeni, Ioan Micu din Bod și Ioan Maximilian din Stupini, cu câte 3000 Lei.

Tabloul complet al contribuitorilor preoți din protopopiatul BRAȘOVULUI este următorul:

	Lei
Dr. Iosif Blaga, prot. Brașov	5000
Ioan Prișcu, paroh, Brașov	5000
Vasile Mereș, paroh, Brașov	5000
Dr. P. Debu, paroh, Brașovechi	5000
Oct. Simtion, paroh, Cernatu	5000
Ioan Broșu, paroh, Dârste	5000
Dum. Greceanu, paroh, Herman	5000
Dr. N. Stinghe, paroh, Brașov	4000
Zenovie Popovici, paroh Satulung Ad.	4000
Ioan Ludu, paroh, Prejmer	4000
Ilarie Gonția, paroh, Țintari	4000
Petru Leuca, paroh, Satulung Arh.	3000
Ioan Bărbat, paroh, Târlungeni	3000
Ioan Nan, paroh, Sânpetru	3000
Ioan Micu, paroh, Bod	3000

Suma Lei 63,000

Transport 63,000

Ioan Maximilian, par., Stupini	3000
Nicolae Furnică, adm. par., Brașov	2000
Ioan Pascu, paroh, Turcheș	2000
Aurel Oancea, paroh, Baci	2000
Toma Giurgiu, paroh, Purcăreni	2000
Cornel Măerușan, paroh, Crisbav	2000
Ioan Marin, paroh, Rotbav	2000
Traian Banciu, capelan, Purcăreni	2000
Ioan Bogdan, par. ad., Zizin	1000

Dovadă de înălțătoare podoabă sufletească ne dau și dnii profesori înscrisi în lista direcțiunii liceului Gh. Lazăr din Sibiu în frunte cu Fam. Dr. Ioan Bunea, directorul acestui liceu. Fam. prof. Marcu Jantea s'a înscris între ctitorii sfintei Mănăstiri. De asemenea, sumă frumoasă a contribuit dl prof. Mihail Stoia. Nu ne îndoim că toate aceste bune și preafrumoase pilde vor găsi tot mai numeroși imitatori în șirurile vrednicilor membri ai corpurilor noastre profesionale.

Lista este următoarea:

	Lei
Fam. Dr. Ioan Bunea, director	2000
Fam. Marcu Jantea, profesor	10,000
Mihail Stoia, profesor	2400
Ioan Isacu, profesor	1500
Dr. Nicolae Regman, profesor	1000
Nic. S. Ionescu, profesor	1000
Ioan Anușca, profesor	1000
Ioan Popa, profesor	1000
V. Hurdu, profesor	1000
N. Oancea, profesor	1000
S. Cosma, profesor	1000
P. Tănăsioiu, profesor	1000
Al. Imbăruș, profesor	1000
P. Andreescu, profesor	1000
Al. Mumuian, profesor	500
E. T. Simtion, profesor	500
Dan Gheorghiu, profesor	500
C. M. Ionescu, profesor	500

Lei: 108,900

Suma de mai înainte Lei: 618,874

Suma totală Lei: 727,774

Rugăciunea Vameșului și Fariseului în templu

— Meditație —

Punctul I:

«Doi oameni s'au suit în biserică să se roage, unul Fariseu, și altul Vameș. Fariseul stând, așa se ruga întru sine: Dumnezeuule mulțumescu-Ți, că nu sânt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepti, preacurvari, sau ca acest Vameș. Postesc de două ori în săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig». (Luca XVIII).

În prima parte a acestei parabole observăm apucăturile urâte, de trufie ale Fariseului, manifestate în rugăciunea lui. Cugetându-ne la noi și apreciind faptele noastre, vom constata că multe din ele sânt asemuitoare cu ale Fariseului.

Întâia faptă: acest Fariseu se socotea pe sine sfânt și plin de virtuți, — dovadă că în rugă-

ciunea sa nu cerea nimic dela Dumnezeu, nici să-i ierte păcatele, nici să-l menție în viață, sau să mulțumească lui Dumnezeu pentru darurile primite, ca și când de toate acestea n'ar avea trebuință.

A doua faptă: În loc de actul de mulțămire lui Dumnezeu, se preamărea pe sine însuși și găsindu-și plăcere în faptele sale se mândrea de ele, mulțumind lui Dumnezeu numai cu gura. Drept aceea, Sf. Scriptură zice că se ruga pentru sine și întru sine și nu lui Dumnezeu.

A treia faptă: s'a prețuit pe sine mai mult decât pe alți oameni, ținându-se mai bun și mai drept, ba chiar cel mai virtuos față de toți ceilalți, ca și cum numai el ar fi cu adevărat bun între toți.

A patra faptă: a prețuit prea mult faptele sale, deși în sine erau de puțină valoare, câtă vreme trebuia să facă tocmai contrarul; postul și darea zeciuilei le făcea numai din vanitate și pentru a fi laudat, ne ținând seamă că este

«asemenea mormânturilor celor vâruite, care pe din afară se arată frumoase, ear pe dinăuntru sânt pline de oasele morților și de toată necurăția...» (Mat. XXIII).

A cincea faptă: desprețuia pe toți ceilalți oameni, între cari era și Vameșul, soțul său de rugăciune, judecându-l pe nedrept, ca pe un păcătos, deși în semnele sale exterioare se vedea pocăința sinceră.

Din această procedare a Fariseului putem constata că era atât de orb în trufia lui, încât n'a putut cunoaște pe deplin faptele sale, cu atât mai puțin pe ale altora.

Această trufie o descrie Isus Hristos în Apocalipsă, unde este vorba de un oarecare bogătaş, asemenea Fariseului. Acest bogătaş spunea despre sine: «Bogat sânt și m'am îmbogățit și de nimic nu am lipsă. Și nu știu — li zice Isus — că tu ești ticălos și mișel, și sărac și orb, și gol», (Apoc. III).

O, trufie blăstămată, oarbă ești în vederea rețelilor tale, închipuindu-ți bunuri ce nu ai și «vezi ștercul cel ce este în ochiul fratelui tău, ear bârna care este în ochiul tău, nu o vezi», (Mat. VII), și cum poți să te vezi pe tine câtă vreme ești bârna, care îți orbește ochii minții tale?!

Mărturisesc, Doamne, că am mers și eu pe urmele acestui Fariseu în viața mea înainte de a fi cleric. Dar cu harul Tău mă pot schimba astfel, ca viața mea să fie conform stării mele.

Punctul II:

La acest punct vom lua în seamă rugăciunea Vameșului care sta departe (căci nu îndrăznea să meargă pe partea superioară a templului, cum a mers Fariseul), nu voia nici ochii să și-i îndrepte spre cer, ci își bătea peptul zicând: «Dumnezeule, milostiv să fii mie păcătosului», (Luca XVII). În cele următoare vom examina faptele umilinței de care a dat dovadă acest Vameș în opunere cu trufia Fariseului.

Întia faptă este: a umilinței, cunoscându-se pe sine nevrednic de a sta aproape de Dumnezeu și aproape de acest Fariseu. De aceea s'a retras în partea inferioară a templului, alegându-și din umilință ultimul loc între toți.

A doua faptă: nu îndrăznea a și ridica ochii la cer, crezându-se pe sine nevrednic pentru bunurile lui Dumnezeu, ear faptele sale de nevrednice pentru a apărea înaintea Lui, ținând de aceea ochii ațintiți spre pământ.

A treia faptă: își bătea peptul în semnul durerii interne ce o simțea pentru păcatele sale și în semnul dorinței avute de a-și înfrâna trupul pentru ele, unind astfel trei părți ale umilinței pocăințe și anume: Inima înfrântă și smerită, sincera mărturisire a păcatelor sale, și canonul pentru ele, după putințele sale.

A patra faptă: cerea iertare dela Dumnezeu numai pentru sine, ca și când în această lume ar fi numai el păcătos, ne judecând nici de cum pe alții că sânt păcătoși, și nici pe acel Fariseu. Și probabil, că acest Vameș, dacă ar fi auzit cuvintele Fariseului prin care îl desprețuia, nici de cum nu s'ar fi mâniat pe dânsul, ținându-se pe sine vrednic de dispreț.

A cincea faptă: a avut credința și încrederea în mila lui Dumnezeu. Nu se ruga cu vorbe lungi, căci știa că lui Dumnezeu îi sânt deajuns puține cuvinte pentru a fi ascultat. Căci nu în lungimea și în mulțimea cuvintelor stă ascultarea mai grabnică a cererii noastre.

O, virtutea umilinței, care ești măeștră tuturor virtuților, învață-mă a iubi pe Dumnezeu și a mă încrede în El, dându-i cinstea și închinăciunea, împreună cu iubirea, pentru a mă supune tuturor, după cuvintele lui Pavel: «Tuturor toate m'am făcut», (I Cor. IX).

O, aș putea imita pe acest vameș fericit, nu ca vameș, ci ca sfânt! deoarece umilința lui îmi vestește sfințenia lui. Drept aceea voi repeta de multe ori, în duhul acestui vameș, rugăciunea sa scurtă și fierbinte zicând: Dumnezeule, milostiv să fii mie păcătosului!

Punctul III:

Aici vom lua aminte sentința pe care Isus Hristos ca judecătorul cel drept, a adus-o acestor doi oameni. «Zic vouă, — spune Isus, — s'a pogorât acesta mai îndreptat la casa sa decât acela, că tot celce se înalță pe sine, se va smeri, ear celce se smerește pe sine, se va înalță». (Luca XVIII). În această sentință Isus Hristos ca judecătorul cel mai înalt, nu s'a oprit la faptele exterioare, ci a pătruns în intențiunile și sentimentele sufletului, și numai atunci aduce sentința de justificare sau de osândă.

Ear noi oamenii facem tocmai contrarul judecând după cele *exterioare*, — de aceea foarte des ne înșelăm.

A doua: vom observa cât de puternică este smerenia și bine plăcută lui Dumnezeu, prefăcând pe păcătoși în oameni drepti. Cât este de blăstămată trufia care strică și pe cei mai drepti, schimbându-i în păcătoși. De aceea Isus Hristos își încheie parabola: «Tot celce se înalță pe sine, se va smeri, ear celce se smerește pe sine, se va înalță».

De fapt, tot omul de orice stare și condiție, fie cleric de mir, sau monah, fie boer sau țăran, învățat sau neînvățat, fie mare sau mic, dacă într-o adevăr se smerește, se va înalță; deoarece Dumnezeu pe cel smerit îl va ridica, fie în viața aceasta, onorându-l și mărindu-i cinstea înaintea oamenilor, fie în viața viitoare, premărindu-l cu cununa mării și punându-l în împărăția Sa.

Din contră, cel mândru se va smeri chiar și în viața aceasta, dar mai mult în viața viitoare, — după cuvintele Sfintei Scripturi: «Domnul celor mândri le stă împotrivă», (Iacob IV). Amin.

Lidarh

INFORMAȚIUNI

Parastas. În 9 Februar a. c. la ora 11 a. m. s'a celebrat în biserica noastră catedrală din Sibiu din partea protoiereilor Dr. V. Bologa, Tr. Scorobet, E. Cioran și diaconul I. Dinu, parastas pentru odihna sufletului fericitului întru aducere aminte, a marelui mecenat al neamului *Emanuel Gojdu*, fiind în această zi aniversarea trecerii lui la cele eterne. La acest pios act a asistat I. P. S. Sa Mitropolitul nostru *Nicolae*, consilierii arhiepiscopiești și mai mulți credincioși.

Scoala de surori vizitatoare (de ocrotire). În 15 Februar 1927 se redeschide în Cluj școala de surori vizitatoare, cu un curs pregătitor până la finea lui Iunie 1927, ear cu 1 Octomvrie 1927 se începe cursul regulat de 2 ani. Elevele, fiind bursierele statului, întreținerea lor în institut este gratuită. După terminarea cursului, surorile vizitatoare vor deveni funcționare de stat, cu salariu de bază de 450 Lei lunar, plus toate adaosele cuvenite, locuință și încălzit gratuit, în total circa Lei 2800 lunar; vor fi obligate a se duce ori unde vor fi repartizate de autoritate superioară. La începutul cursului elevele vor primi gratuit o uniformă, care sânt datoare a o purta. Persoanele care doresc să urmeze cursul, se vor prezenta personal cu documentele următoare la Direcțiunea școlii, în Cluj (Calea Dorobanților 25):

1. Certificat de naștere, că au împlinit 18 ani și n'au trecut de 40 ani.
2. Certificat de cetățenie română.
3. Cert. școlar de absolvire a cel puțin 4 clase de grad secundar.
4. Cert. medical, că sânt sănătoase.
5. Cert. de moralitate dela primărie, certificarea preotului în comunele rurale.
6. Obligațiune în scris, vădmată de părinți sau tutori, de a servi la stat cel puțin cinci ani, în caz de refuz vor înapoia costul întreținerii ce li s'a dat. Elevele vor aduce cu sine: 3 șorțuri albe încheiate și cu mâneci, rufe de corp suficiente pentru schimbul de 2 ori pe săptămână, un saculeț pentru rufe, câte o perină, și o pătură sau plapomă.

Banca „Albina” din Sibiu, precum sântem informați, a încheiat bilanțul anului 1926, în care a operat cu capitalul social de Lei 50.000.000 — integral vărsat, cu active totale de Lei 814.997.154 — și a realizat la un venit brut de Lei 118.706.072 — un beneficiu net de Lei 25.377.000 — Adunarea generală ordinară se va ține la 12 Martie a. c. și consiliul de administrație va propune acesteia mărirea dividendei cu 2% la 24%, astfel că cuponul pe 1926 se va răscumpăra cu Lei 120. Pentru scopuri culturale și de binefacere «Albina» distribue din beneficiul anului 1926 suma de Lei 1.800.000.

ȘTIRI LOCALE

Dela concert. Reuniunea Română de muzică «Gh. Dima», din Sibiu, a dat în sala Urania, în 4 I. c., concertul său anual cu un program nu prea încărcat și executat în mod foarte satisfăcător. Conducerea, din cale afară laudabilă, au avut-o dnii Dr. T. Brediceanu, în uvertura operei sale «Seara Mare», cu interesante motive de muzică țărănească, și N. Oancea în restul programului cu 3 piese, pentru cor mixt, pentru orchestră și pentru soli. Interpretarea justă, precisă și avântată, sub bagheta fermecată a dirigentilor, a fost primită cu meritul aplauze într-o sală arhiplină și entuziastă. În balada lui Romberg, Clopotul, de altfel lungă și inegală ca valoare, s'au distins afară de corul mixt numeros, puternic și disciplinat, în deosebi dna Mioara Vilt, (sopran), și nu mai puțin dnii căpitani Const. Stamate (tenor) și Vasile Blănar (bas), cu voci de toată frumusețea, care au dat un ansamblu surprinzător de bun. Orchestra Sibiului a mai executat cu obișnuită îngrijire, un concert uvertură de Cherubini, — deși, având în vedere că toată lumea muzicală serbează acum pe marele Beethoven, era poate mai potrivită o lucrare d'a neîntrecutului sărbătorit. (X)

Invitare. Reuniunea femeilor române din Sibiu, în scopul sporirii fondurilor sale, organizează o serie de *ceaturi dansante*. Aceste plăcute petreceri se țin în sala hotelului «Bulevard» din orașul nostru, tot a doua Joie dela ora 6—10 p. m. Începând cu Joi 9 crt. (apoi Joi 24 crt. etc.) Intrarea de persoană este Lei 30. Bilete la casă. Pentru comitet: C. A. Bârseanu, prezidentă; E. Tr. Georgescu, secretar.

Convenire. Reuniunea femeilor ortodoxe române din Sibiu-Iosefin, pentru înfrumusețarea bisericii a organizat în seara de 10 I. c., în sala Urania o convenire socială, împreună cu concert și joc. Au dat binevoitorul concurs, la această succasă convenire, Reuniunea română de muzică «Gh. Dima», sub conducerea dlui prof. N. Oancea, și muzica Reg. 90 Inf. sub conducerea dlui căpitan Dvorak cântând arii românești.

Teatru. Marea artistă, *Marioara Voiculescu*, cu ansamblul teatrului național din capitală, va da Joi în 17 I. c. în teatrul Sibiului, o reprezentație așteptată de public cu deosebit interes. Se va juca piesa celebră romantică, *Dama cu Camelii*, în 5 acte. Bilete: la Librăria Foala Poporului. Începutul la ora 8:45 seara.

Concerte simfonice populare. Seria lor se desfășoară cu răvnă deosebită: în săptămâna trecută am avut chiar două concerte reușite. Cel mai apropiat se va ține, ca de obicei, Duminecă în sala teatrului, care este neîncăpătoare pentru toți amatorii, — dovadă că publicul nostru dorește ca obiceiul introdus să se păstreze și mai departe, cu atât mai vârtos, că până acum contribuabilii sibieni nu prea aveau prilej d'a veni în contact decât prea rar cu muzica orchestrei orașului lor. Credem că n'ar fi jertfă prea mare din partea orchestrei, dacă ar colabora, pe lângă o remunerație modestă, și la reprezentațiile turneelor teatrale.

Conferențe. Joi, 27 Ianuar a. c. seara la ora 8, dl Dr. Gh. Preda, viceprezident al «Astreii» a ținut o preainteressantă conferință la Reuniunea culturală a meseriașilor români din Sibiu. În fața unui public pentru care sala reuniunii era neîncăpătoare, dsa a vorbit *despre nebunie*, cauzele și manifestările ei, precum și despre tratamentul bolnavilor mentali, așa cum se făcea el pe vremuri și așa cum se face astăzi. Conferința expusă vioi și interesant a fost însoțită de proiecțiuni luminoase. Conferențiarului i s'au adus călduroase mulțumiri din partea reuniunii prin dl prezident prof. N. Colan, ear publicul numeros, care l-a ascultat cu atenție și interes, i-a mulțumit prin aplauze.

SEMINTERIE

ARPAD DERI, Depozit de Seminte,

oferă semințele ei de proveniență germană, **garantate de rasă pură și cu rod**, fie semințe pentru moși, pentru grădini de legume, fie semințe de flori.

Trimitem prețuri curente gratis și franco.

ARPAD DERI, Cluj str. Regina Maria 10

(127) 9-32

Nr. 70/1927

(11) 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de cl. III Idiclu, protopopiatul Târnava-mare, se publică concurs cu termen de 30 zile dela cea dintâi apariție în «Telegraful Român».

Venitele parohiale sânt cele fasonate în coala B pentru întregirea dela stat.

1. Sesiie parohială 27 jugăre pământ arător și fânaț, în apropierea comunei și foarte bună.

2. Lemne de foc pentru trebuința anuală a preotului.

3. Casă parohială cu 3 (trei) încăperi și supraedificatele economice în stare bună.

4. Stola obișnuită în comună.

Reflectanții la acest post sânt invitați a-și trimite petițiile de concurs, provăzute cu documentele prescise de normele în vigoare în termenul indicat subsemnatului oficiu protopopesc, și până în 8 zile înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică spre a celebra, respective a cânta și cuvânta.

Biertan, la 25 Ianuar 1927.

Oficiul protopopesc ort. rom. Târnava-mare în înțelegere cu consiliul parohial.

Nicolae Gheaja,
adm. ppsc.

(12) 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia de cl. II Balomir, protopopiatul Orăștie, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în «Telegraful Român».

Venitele împreunate cu acest post sânt cele fasonate în coala B pentru întregirea venitelor dela stat, casă parohială locuibilă, 7 jug. pământ arător cl. I., porțiune canonică, dela 224 de familii câte 2 ferdele de cucuruz cu tuleu și câte o zi de clacă dela fiecare familie, și strolele obișnuite.

Dat, Balomirul de câmp, în șed. extraord. din 23 Ianuar 1927.

Ioan Mhalu,
președinte.

Avram Fleșer,
notar.

Nr. 21/1927, văzut și aprobat. Orăștie, 28/1 1927.

Vasile Bomsa,
protopop.

Nr. 134/1927

(13) 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de cl. III București, protopopiatul Băița, se publică concurs nou cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Venitele împreunate cu acest post sânt:

1. Cele fasonate în coala B și întregirea dela stat.

2. Casă parohială cu 3 camere. Grădină de zarzavat.

3. Stola obișnuită în comună.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopopesc în termenul indicat, și candidații se vor prezenta în vre o Duminică sau sărbătoare la biserică spre a face cunoștință cu credincioșii.

Băița, la 26 Ianuar 1927.

Oficiul protopopesc ort. rom. Băița, în înțelegere cu consiliul parohial.

Dumitru Secărea,
protopop.

Nr. 22/1927 prot.

(14) 1—3

Concurs repetit

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a Meșindorf, protopopiatul Sighișoarei, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

1. Emolumentele împreunate cu acest post sânt cele fasonate în coala B pentru întregirea venitelor preoteștii dela stat.

2. 18 jugăre sesiune parohială.

3. 70 ferdele bucate grâu sau cucuruz.

4. Dela comuna politică 4 st. lemne.

5. Stolele uzitate.

Sighișoara, la 25 Ianuar 1927.

Oficiul protopopesc al Sighișoarei în înțelegere cu consiliul parohial din Meșindorf.

Emilian Stolea,
protopop.

Nr. 53/1927

(15) 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei a II-a din Gurarâului de cl. I, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Venitele sânt cele statorite în coala B dela stat, precum și cele din stola uzitată.

În lipsa caselor parohiale, o indemnizație de chirie de 4000 Lei anual din fondul bisericii. Eventual un relut de lemne de 4 st. (patru) dela comuna politică.

Doritorii de a ocupa această parohie să-și înainteze cererea cu documentele cerute subsemnatului oficiu protopopesc în termenul legat și să se prezinte în comună spre a fi cunoscuți de popor.

În înțelegere cu comitetul parohial din Gurarâului.

Săliște, la 18 Ianuar 1927.

Dr. Dumitru Borela,
protopop

Nr. 97/1927

(16) 1—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de cl. I-a Barcan, protopopiatul Oituz, jud. Brașov, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Venitele împreunate cu acest post sânt:

1. Dotația dela stat conf. colei B.

2. Una ferdelă (25 l.) porumb strujit, sau răscumpărarea în bani după prețul zilei, dela circa 400 familii.

3. Stola stabilită în ședința cons. par. din 27/1 a. c. după exigențele de trai de azi.

4. Folosința sesiunii parohiale, 5 jug. fânaț, primit prin reforma agrară și eventuală întregire ce s'ar mai primi.

5. Locuință parohială în natură pe care parohia se obligă a o da noului paroh, hotărând zidirea caselor parohiale într'un an dela publicarea concursului.

Concurenții își vor înainta cererile de concurs of. protop. Cererile intrate după expirarea termenului nu se iau în considerare. Concurenții, cu învoirea protopopului, se vor prezenta în parohie pentru a face cunoștință poporului.

Oficiul protopopesc în înțelegere cu consiliul parohial din Barcan la 27 Ianuar 1927.

Poiana-Sărată (Oituz) la 31 Ianuar 1927.

Ion Băfiroiu,
protopop.

Fiecare sat intră în legătură cu toată lumea...

Totuși mari sânt descoperirile științei. Căci iată satul în care trăesc eu, în care mă plictisesc în lungile zile de iarnă: — printr'o mică mașinărie, un **aparat radiofonic**, pot intra în legătură cu lumea largă, pot auzi vești bune din București, Viena, Paris, Londra, Milano, Berlin, pot auzi conferențe îndrumătoare, concerte minunate, opere mari. Toate astea **cu'n aparat radiofonic**.

Iată de ce atâția preoți, proprietari de pământ, primari, notari, și-au cumpărat câte un aparat radiofonic, fiindcă e cel mai bun mijloc de petrecere în comună, și totdeauna auzi lucruri mereu noi, frumoase, încântătoare.

Cereți lămuriri cum să comandați un aparat radiofonic, dela firma **TUNGSRAM** s. a. de electricitate, Cluj, Calea Regele Ferdinand 127. (Telefon 201)

Enciclopedia Română

de **Dr. C. Diaconovich**
în III Tomuri

se află de vânzare la Libr. Arhidiecezană

Consumul „ROIUL DE ALBINE“, societate pe acțiuni în Sebeșul de jos

CONVOCARE

Domnii acționari ai consumului «ROIUL DE ALBINE», societate pe acțiuni, se convoacă la **a VII-a adunare generală ordinară**, pe ziua de **Joi în 24 Februarie 1927**, la ora 2 p. m., cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
2. Satorirea numărului acționarilor prezenți și acțiunilor reprezentate.
3. Raportul direcțiunii și comitetului de supraveghiere pe anul 1926 și darea absolutului.
4. Hotărâre asupra bilanțului și împărțirea profitului curat.
5. Alegerea direcțiunii și a comitetului de supraveghere.
6. Urcarea capitalului social și construirea unui local propriu.
7. Alegerea funcționarilor.
8. Închiderea adunării generale.

Sebeșul de jos, la 7 Februar 1927.

DIRECȚIUNEA.

NB. La adunarea generală pot participa numai acei acționari, cari sunt trecuți în registrul societății ca acționari cu 6 luni înainte și cari cel puțin cu o zi înainte de adunarea generală au depus la cassa institutului acțiunile scrise pe numele lor, respective pe ale acelor, cari îi reprezintă împreună cu plenipotența (§ 17).

Activa		Contul Bilanț la 31 Decemvrie 1926		Pasiva
Cassa	— — — — —	4,148.99	Capital	— — — — — 105,000.00
Realități	— — — — —	70,000.00	Fond de rezervă	— — — — — 42,599.81
Marfă	— — — — —	51,316.18	Fond de binefaceri	— — — — — 1,821.04
Diverși debitori	— — — — —	99,527.08	Diverși creditori	— — — — — 58,633.40
Anticipații	— — — — —	2,712.00	Dividende neridicate	— — — — — 2,765.00
Mobilier	— — — — —	6,666.00	Profit curat	— — — — — 23,551.00
		234,370.25		234,370.25

Cheltueți		Contul Profit și Pierdere		Venite
Spese	— — — — —	13,201.70	Venit la marfă	— — — — — 62,127.07
Salare	— — — — —	7,250.00		
Impozite	— — — — —	3,991.17		
Interese	— — — — —	9,133.20		
Chirie	— — — — —	5,000.00		
Profit curat	— — — — —	23,551.00		
		62,127.07		62,127.07

Sebeșul de jos, la 31 Decemvrie 1926.

DIRECȚIUNEA:

Iosif I. T. Roman m. p., președinte. **Toma Flucsă** m. p. **Nicolae I. P. Roman** m. p.

Toma Popa m. p. **Toma Teodosie Roman** m. p. **Pamfil Mangu** m. p. **Iosif Turcu** m. p. **Ioan I. Popa** Nr. 257 m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină consonanță cu registrele societății.

Sebeșul de jos, la 7 Februar 1927.

Vasile Teodosie Roman m. p. președinte.

Achim Popa m. p.

Iosif Căndea m. p. **Iosif T. Roman** m. p.

Toma I. P. Roman m. p.

(17) 1—1

„POPORUL“, institut de credit și cassă de schimb, societate pe acții în Săliște

Convocare

P. T. Domnii acționari ai institutului de credit și cassă de schimb «POPORUL» societate pe acții, se convoacă la

a XIX-a adunare generală ordinară care se va ținea **Duminică în 27 Februar** la orele 2 p. m., în sala școalei primare din loc, cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Constituirea adunării, constatarea acționarilor prezenți și a voturilor.
2. Raportul consiliului de administrație.
3. Prezentarea bilanțului pe 1926, raportul consiliului de cenzori și darea absoluturului atât consiliului de administrație, cât și consiliului de cenzori.
4. Impărțirea profitului curat și a cotei de binefaceri.
5. Fixarea mărcilor de prezență.
6. Marirea capitalului social.
7. Schimbarea statutelor.
8. Alegerea a 1 membru pe un an și a 2 membri pe 5 ani în Consiliul de administrație și 1 membru pe 2 ani în consiliul de cenzori.
9. Eventuale propuneri.

Domnii acționari cari doresc a lua parte la această adunare cu vot decisiv, au să depună acțiile, precum și eventualele documente de plenipotență la cassa institutului, cel puțin cu 48 ore înainte de deschiderea adunării (§ 17 din statute).

Pentru cazul că numărul acționarilor, nu ar fi suficient pentru aduceri de concluze valide, prin aceasta se convoacă o altă Adunare generală pe ziua de 6 Martie 1927 în acelaș loc, la aceeaș oră și cu aceeaș ordine de zi, când se vor aduce concluze valide, fără considerare la numărul acționarilor, al acțiilor reprezentate și al voturilor.

Săliște, la 6 Februar 1927.

Consiliul de administrație.

Activ		Contul Bilanț la 31 Decemvrie 1926		Pasiv	
	Lei b.		Lei b.		Lei b.
Cassa	469,506	Capital social	500,000		
Monete	47,487	Fond de rezervă	212,867		
Depuneri proprii	386,436	Fond special de rezervă	10,237		
Bon la Bănci	170,279	Fond de binefaceri	6,612		
Imprumuturi Cambiale	2,143,108	Fondul diferenței de curs la efecte	6,983	236,699	
Imprumuturi Ipotecare	1,599,285	Fond de pensiuni		26,012	
Imprumuturi pe obligațiuni	314,100	Depuneri spre fructificare		6,952,221	
Imprumuturi de cont-corent	4,143,892	Reescont		390,000	
Efecte	294	Creditul industrial		500,000	
Acții dela Bănci	32,700	Dividende neridicate		19,456	
Imobile	100	Diverși creditori		826,637	
Mobilier	100	Interese tranzitorii anticipative pe 1927		134,030	
Mica Industrie	500,000	Profit net		222,232	
	9,807,287				9,807,287

Debit		Profit și Pierdere		Credit	
	Lei b.		Lei b.		Lei b.
Interese după depuneri spre fructificare	793,034	Dobânzi și Comisioane	1,250,511		
Interese de Reescont	21,224				
Salarii	122,226				
Marce de prezență	5,940				
Spese, porto, tipărituri etc.	32,503				
Contribuțiune directă și aruncuri	53,352				
Profit net	222,232				
	1,250,511				1,250,511

Săliște, la 31 Decemvrie 1926.

(ss) N. Hociotă,
contabil, contabil autorizat.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

(ss) Dr. M. Lupaș președinte

(ss) I. Mărtin

(ss) Dr. N. Petra

(ss) I. Herța

(ss) Dr. Ioan Cupu

(ss) Ioan Manasiu cassier

(ss) C. Țintea

(ss) Ioan Pavel

(ss) Oprea Borcea

(ss) N. Dădărlat

Subsemnatul Consiliu de cenzori am examinat conturile prezente și le-am aflat în consonanță cu registrele principale și auxiliare ale institutului.

Săliște, la 6 Februar 1927.

(19) 1—1

CONSILIUL DE CENSORI:

(ss) Elle Petruțiu, președinte

(ss) Avram Tâmpănariu

(ss) Ioan Dădărlat, fot.

(ss) Nicolau Borcea

(ss) Onisifor Răcuci

„PORUMBĂCEANA“, cassă de economii, soc. pe acțiuni în Porumbacul de jos

Convocare

Domnii acționari ai cassei de economii «PORUMBĂCEANA», societate pe acții, conform §-ului 16 din statute, se invită la

a XXVI-a adunare generală ordinară, care se va ținea în **Porumbacul de jos, la 27 Februar 1927,** la 2 ore după masă, în localul băncii.

OBIECTELE:

1. Raportul anual al direcțiunii, bilanțul anului 1926, raportul comitetului de supraveghiere și votarea absoluturului pentru direcțiune și comitet.
2. Deciziune asupra împărțirii profitului curat.

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotețiați, în senzul §-ului 17 din statute, sânt rugați a-și depune acțiile, eventual dovezile de plen potență cel puțin cu o zi înainte de adunare la cassa societății pe lângă revers.

Acțiile se pot depune și la institutele «Albina» Sibiu, «Furnica» Făgăraș, «Olteana» Viștea inferioară și «Cassa de Păstrare» Săliște, până inclusiv 25 Februar, ear reversele sânt a se înainta până la 26 Februar.

Porumbacul de jos, 23 Ianuar 1927.

Direcțiunea

Activa		Contul Bilanț la 31 Decemvrie 1926		Pasiva	
	Lei b.		Lei b.		Lei b.
Cassa în numerar	28 556	Capital societar 2000 acții à Lei 250	500 000		
Cambii de bancă	5.725.171	Fond de rezervă	220 000		
Imprumuturi pe obligațiuni	537,350	Fond de pensiuni	22 000		
Efecte	56.000	Fond de clădire	16 500		
Credite de Cont-Curent	1.523.637	Depuneri spre fructificare	6.696 330		
Debitori	184,345	Interese transitoare anticipate	156 560		
		Scopuri de binefaceri	20 330		
		Fond de perderi	50 000		
		Dividende neridicate	5,182		
		Creditori	14.801		
		Rescont	195 000		
		Profit curat	158 356		
	8.055,059				8.055,059

Debit		Contul Profit și Pierdere		Credit	
	Lei b.		Lei b.		Lei b.
Interese la depuneri spre fructificare	725 050	Interese	613 292		
Spese de birou	19,720	Proviziuni	403,046		
Salare	40 980				
Impozite	70 432				
Chiria	1,800				
Profit curat	158.356				
	1.016.338				1.016,338

Porumbacul de jos, la 31 Decemvrie 1926.

Ioan Marinescu m. p.,
prezident.

Dimitrie Mandea m. p.
vice-prezident și cassar.

(18) 1—1

DIRECȚIUNEA:

G. Comșa m. p.

I. N. Marinescu m. p.

I. Stoichița m. p.

S. Silca m. p.

S’au văzut și s’au aflat în consonanță cu cărțile purtate în deplină ordine.

Porumbacul de jos, 23 Ianuar 1927.

Alexandru Bratu m. p.

Simion Grădinariu m. p.

Dr. Aurel Bulicrea m. p.

Dr. Iosif Stoichița m. p.

Octavian Stoichița m. p.

Redactor responsabil: Dr. George Proca.

Editura și tiparul Tipografiei arhidiecezane.